TMD
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF DESIGN AND ARCHITECTURE

KAYA OLUŞUM PEYZAJLARINI CAZİP KILAN BİLEŞENLER: GÖREME/NEVŞEHİR ÖRNEĞİ [1]

THE COMPONENTS THAT MAKE ATTRACTIVE TO ROCK FORMATION LANDSCAPES: A CASE STUDY IN GOREME/NEVSEHIR

Esra ÖZHANCI

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Nevşehir / Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-2789-6380

Öz: Amaç: Dünya üzerinde çok çeşitli peyzaj tipleri ve bunları oluşturan farklı karakteristikler mevcuttur. Nadir bulunma ve özgünlük niteliği taşıyan peyzajlar bu ayrımı daha da belirginleştirir. Çalışmanın amacı, yeryüzü şekilleri, doğal ve kültürel geçmişi ve tüm zenginlikleri ile ekstrem nitelikli bir peyzaj özelliği taşıyan Göreme (Nevşehir) bölgesinin görsel bileşenler açısından değerlendirilmesi, elde edilen verilerin kültürel mirasın değerini ortaya koymak ve alan içerisinde görsel bütünlüğü korumak amaçlı kullanılması ve buna yönelik planların yapılmasıdır. **Yöntem:** Çalışmada, yöre peyzajının esasını oluşturan unsurlar bütüncül ve fraktal yapı açısından ele alınmıştır. Tekrarlanan peyzaj unsurlarının görüntüdeki etkisi, diğer yan unsurların etki ve katkıları değerlendirilmiştir. Bu peribacaları ve kayalık oluşumlar yalnız başlarına, tarih süreci içinde onlarla bütünleştirilmiş insan yapımı unsurlarla birlikte bölgeyi oluşturmaktadır. Bu ekstrem peyzaj salt doğal kayalık yapısı ile mi, yoksa bölgedeki doğal ve yapay unsurlarla bir bütün peyzaj algısı mı oluşturmakta bilinmemektedir. Bu unsurların neler olduğu ve etki düzeyleri sorgulanmıştır. Bu amaçla, alana ait temsil değeri ve fraktal yapısı yüksek 5 adet fotoğraf seçilmiş, bu fotoğraflar parçalar halinde katılımcılara sunularak değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen sonuçlar çeşitli istatistiki analizlerle sayısallaştırılmıştır. **Bulgular:** Aşinalık sivri kaya oluşumlarda ortaya çıkmış, bütün halinde görüntülerde manzara güzelliği açısından yüksek puan alan görüntü, topoğrafik yapının ön planda olduğu peyzajlar olmuş (M=8,21), bitki varlığı beğeniyi sınıfsal açıdan yükseltmiş (A6 görüntüsü, M=7,24), peyzajı oluşturan parçalar bütün halinde yüksek değer ifade etmiş ve tekrarlanan unsurlar algısal ve görsel değeri artırmıştır. **Sonuç:** İnsan müdahalesi ile oluşturulan yapı ve çevreleri yaşayan izler olarak saklanmalı, hareketli topoğrafyanın da korunmalı, aktif kullanım alanlarında uygun bitki türleriyle peyzajın etkisi güçlendirilmeli, kültürel unsurlar gelecek kuşaklara da taşınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Görsel Kalite Değerlendirmesi, Algı, Miras Peyzajları, Peyzaj Yönetimi

Abstract: Aim: There are various types of landscapes in the world and different characteristics that form them. Landscapes that are rare and uniquely distinguish this distinction. The aim of the study is to evaluate the Göreme (Nevşehir) region, which has an extremist landscape with its landforms, natural and cultural history and all its richness, in terms of visual components, and to use the obtained data in order to reveal the value of cultural heritage and to protect the visual integrity within the area and plans for this it is done. **Method:** In the study, the elements that form the basis of the local landscape are discussed in terms of holistic and fractal structure. The effect of repeated landscape elements on the image, the effects and contributions of other elements were evaluated. These fairy chimneys and rocky formations form the region alone, together with man-made elements integrated with them in the history process. It is not known whether this extrem landscape is only with its natural rocky structure or with the natural and artificial elements in the region to create a whole landscape perception. What these elements are and their effect levels are questioned. **Results:** Familiarity appeared in sharp rock formations, the image, which received a high score in terms of landscape beauty, has been the landscapes where the topographic structure is at the forefront (M=8,21). Plant presence has increased the appreciation in terms of class (Scene A6, M=7,24), the parts that make up the landscape expressed a high value as a whole and the repeated elements increased the perceptual and visual value. For this purpose, 5 photographs with high representational value and fractal structure of the field were selected. These photographs were presented to the participants in parts and asked to evaluate them. The results obtained by various statistical analyzes were digitized. **Conclusions:** The structures and environments created by human intervention should be kept as living traces, and the wavy topography should be preserved. The effect of landscape should be strengthened with suitable plant species in active use areas, cultural elements should be carried to the next generations.

Keywords: Visual Quality Assessment, Perception, Heritage Landscapes, Landscape Management

Doi: 10.17365/TMD.2021.TURKEY.24.03

(1) ***Sorumlu Yazar - Corresponding Author: Esra ÖZHANCI, (Dr. Öğr. Üye., Assist. Prof.), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Nevşehir / Türkiye, eozhanci@nevsehir.edu.tr,*** ***Geliş Tarihi / Received: 28.04.2020, Kabul Tarihi/ Accepted: 25.12.2021 Makalenin Türü: Type of article (Araştırma ve Uygulama / Research and Application) Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yok / None***

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

GİRİŞ

Kavram olarak peyzaj sadece bir yerin ifade edilmesini değil aynı zamanda, o yerdeki doğal ve/veya kültürel varlıkların birbiriyle olan etkileşimini ve bu etkileşimin olduğu süreci de içermektedir (Şenik vd., 2018:25). Görsel peyzaj tercihleri ise algı alanının önemli bir araştırma konu olagelmiştir. Bu tercihler doğal çevrenin biyofiziksel özelliklerini ve insan algılarını içerir. Kavramsal olarak farklılıkları olan bir kısım yaklaşımlarla değerlendirmeler yapılır. Doğal manzara izlemenin psikolojik ve fizyolojik yararları, özellikle çevre psikolojisi alanında hem teorik hem de deneysel olarak büyük ilgi çeken bir konudur. Strese bağlı hastalıklarda ortaya çıkan artış, bu tür araştırmaların toplumsal önemini geniş ölçüde görünür hale getirmiştir (Hagerhall vd., 2015:1).

Ayrıca Avrupa Peyzaj Sözleşmesi peyzajı, "karakteri doğal ve/veya insani faktörlerin aksiyon ve interaksiyonunun sonucu olan, insan tarafından algılanan bir alan" şeklinde tanımlamaktadır[1]. Algı vurgusu, peyzaj algısı alanının, peyzaj değerlendirmenin merkezinde yer alan bir kavram olduğunu tekrar ortaya koymaktadır. Nitekim algı ile ilgili uzun yıllardır çok sayıda tercih çalışması gerçekleştirilmiş, bu etkileşimin sonuçlarının sayısal tabana oturtulması çabasına girişilmiştir.

Keyif veren manzaralar, özellikle turizm destinasyonlarının sosyo-ekonomik gelişimi için de önemli kaynaklardır. Ayrıca peyzaj tercihlerini derinlemesine çözümlemek, peyzaj yönetimini ve planlamasını destekleyerek, karar süreçlerinde yön verici unsur haline gelebilecektir. Algı alanının sahip olduğu derinlik ve doğal çevrenin hem biyofiziksel özelliklerini hem de insan algılarını içermesinden kaynaklanan multidisipliner yapısı dolayısıyla, peyzaj özellikleri ile bireysel peyzaj tercihleri arasındaki bağlantılar hakkında açıklığa kavuşması gereken çok fazla nokta olduğu görülmektedir.

Algıya dayalı ve uzmanlığa dayalı yöntemler (Daniel, 2001:267-281) nesnel ve öznel değerlendirme farkına dayanır. Uzmanlığa dayalı yaklaşımlar, kalitenin peyzajın kendine özgü bir niteliği olduğu fikriyle, görsel peyzaj özelliklerini uzmanlarca sayısal olarak değerlendirir. Oysa algıya dayalı yaklaşımlar peyzaj kalitesini öznel bir değer olarak ele alır ve uzman olmayan farklı gruplarla görüşmeler ve fotoğrafa dayalı anketleri kullanır.

Ayrıca, bilişsel ve fiziksel manzara özellikleriyle manzarayı tanımlayan yaklaşımlar da ayırt edilebilir. Bilişsel özelliklere dayalı yaklaşımlar (Herzog, 1984:225-241; Kaplan vd.,1989:1-5; Tveit vd., 2006:229-255) peyzajı, çevre psikolojisindeki doğallık, tutarlılık, karmaşıklık, görsel ölçek gibi parametrelerle tanımlarken, fiziksel özellikleri kulla-

1 https://www.coe.int/en/web/landscape

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

nan çalışmalar (Arriaza vd., 2004:115-125; Hunziker vd., 2008:140-147) ölçülebilir arazi özellikleri ve unsurlar gibi doğrudan ölçülebilir peyzaj özellikleriyle ilgilidir.

Görsel algı değerlendirmeleri, yaklaşım ve örnekleme açısından çok yönlü bir alandır. Dünya üzerindeki ekosistemlerin ve dolayısıyla peyzajların sayısı ve çeşitliliği dikkate alındığında, kalite değerlendirmelerinin bu farklı peyzajlarda gerçekleştirilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Bütün insanların aşina olduğu, tek bir tipik peyzajdan söz etmek mümkün değildir. Bu ender özellikleri ile öne çıkan peyzajlar, bir yandan uluslararası ve ulusal kurumlarca işaretlenerek korunurken diğer yandan her kültür ve çevreden insanların da dikkatini çekmektedir.

Dünya üzerinde bulunan ve insanoğlunun hızla tükettiği doğal kaynak ve değerler ile bunların bir mozaiği olan peyzajlara öncelikle ve ivedi olarak sürdürülebilirlik bağlamında yaklaşılması gerekliliği aşikârdır. Jeolojik ve kültürel miras yönetimi mekansal ve çevresel planlama politikalarına entegre edilmelidir. Bu çevrelerde, izolasyon gerekliliği, nispeten dar çevre ve antropojenik baskılar, ekosistemlerin esnekliğini azaltır ve küresel değişikliklere karşı kırılganlıklarını arttırarak diğer bölgelere kıyasla farklı entegre çözümler gerektirir. Bu minvalde koruma statüsü verilerek tescillenen peyzajlar ise şüphesiz daha fazla ele alınmalı, tüm unsur ve dinamikleri ile analiz edilmelidir. Aksi durumda alan kullanımı ve yapılaşmada meydana gelmiş ve gelecek olan dayanağı olmayan, gelişigüzel ve günübirlik kararlar ile bu değerli peyzajların terk edilmiş, çorak arazilere dönüşmesi çok da uzak görünmemektedir.

O halde asırlar boyunca doğa ve insanın şekillendirdiği bu peyzajlar, günümüzde de belki hiç olmadığı kadar canlı peyzajlardır. Bir yandan konutlar, temel insan faaliyetlerini içeren yapılar, sosyal ve ticari alanlar, tarım alanları vb gibi imkanları ile halen bu bölgelerde yaşayan insanlara hizmet veren, bir yandan da özgün değerlerini her türlü sosyal ve turistik imkanları ile yerli ve yabancı turizme sunan geniş yelpazeli bir peyzajdan söz etmekteyiz. Atılan yeni her adımın, koyulan her taşın ve dikilen her ağacın kritik önemi olduğu unutulmamalıdır. Zira her biri yarına ulaşacak değerleri belirlemektedir.

AMAÇ

Genel yapısı itibariyle kayalık, bitki örtüsü ve su unsurlarından çok da söz edilemeyen kıraç bir peyzaj, dünyaca bilinmekte ve çokça tercih edilmektedir. Bu cazibenin temel nedeninin ne olduğu, oluşan peyzaj panoramasının kendi içinde etkin algısal parçalar barındırıp barındırmadığı gibi sorulara yanıt aradığımız bu çalışma ile peyzajın etkin unsurlarının belirlenerek bu değerli miras peyzajlara daha bilinçli ve etkin yaklaşımlar sağlanabilecektir.

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tekrarlanan peyzaj unsurlarını içeren (kaya oluşumu ve entegre unsurlar) yörede, bu unsurların görüntüdeki etkisi, diğer yan unsurların etki ve katkıları değerlendirilmiştir.

KAPSAM

Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, bir alanın planlanması ve yönetiminin kaçınılmaz bir parçası olması gereken kamu / kullanıcı algılarının önemini açıkça göstermektedir. "Peyzajların kimliklendirilmesi, tanımlanması ve değerlendirilmesi, herhangi bir peyzaj politikasının ön aşamasını oluşturmaktadır. Bu, morfolojik, arkeolojik, tarihi, kültürel ve doğal özelliklerin ve bunların ilişkilerinin bir analizini ve ayrıca değişikliklerin bir analizini içerir. Halkın peyzaj algısı da hem tarihsel gelişimi hem de son zamanlardaki önemi açısından analiz edilmelidir." [2]. Göreme yöresinin sahip olduğu değerlerin analizi, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nde de yer alan sürdürülebilir alan planlaması ve yönetimi için önemli bir gerekliliktir.

MATERYAL ve YÖNTEM

Göreme, Derinkuyu ve Kaymaklı Yeraltı Şehirleri, Karain, Karlık, Yeşilöz ve Soğanlı köyleri ile birlikte UNESCO Dünya Miras Alanı olan Göreme Milli Parkı ve Kapadokya'yı oluşturmaktadır. 1985 yılında 357. sırada UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne kabul edilen "Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Kayalık Sitleri", doğal ve kültürel özellikleri birlikte barındıran karışık sit alanıdır ve Türkiye'nin listede yer alan 18 miras alanından biridir. Alan, bir alanın dünya miras listesine dahil edilebilmesi için komite tarafından belirlenen ve varlıkların olağanüstü evrensellik değerini belirleyen i, iii, v ve vii kriterlerini sağlayan bir dünya mirasıdır; Kriter (i): "İnsanın yaratıcı (kreatif) dehasının bir başyapıtını temsil etmeli", Kriter (iii): "Yaşayan veya ortadan yok olmuş bir kültürel geleneğe veya bir uygarlığa yönelik ünik veya en azından istisnai bir tanıklık üstlenmeli", Kriter (v): "Özellikle geri döndürülemez değişimin etkisi altında hassas hale geldiği zaman, bir kültürün (veya kültürlerin) veya insanın çevresiyle etkileşiminin temsilcisi olan geleneksel insan yerleşiminin, arazi kullanımının veya deniz kullanımının istisnai bir örneği olmalı", Kriter (vii): "Olaylarla veya yaşayan geleneklerle, fikirlerle veya inançlarla, olağanüstü evrensel öneme sahip sanatsal ve edebi eserlerle doğrudan veya somut olarak ilişkilendirilmeli" [3]

9.613,65 ha büyüklüğündeki Göreme yöresi, Doğal ve Kültürel Miras, Peribacaları – Platolar, Doğal Peyzaj ve Yürüyüş – Fotoğrafçılık değerleri ile 1986'da tescil edilerek Tarihi Milli Park statüsü verilmiştir[4]. Ancak son

2 https://www.coe.int/en/web/landscape

3 https://whc.unesco.org/en/list/357

4 http://www.milliparklar.gov.tr

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

günlerde bölgenin geleceği ile ilgili önemli yasal ve yönetsel düzenlemeler yapılma yoluna gidilmiştir. Kapadokya bölgesi bütününde çok fazla koruma statüsünün varlığı ve yetki karmaşasının ortaya çıkması nedeniyle, 22 Ekim 2019'da Göreme'nin Milli park ilan edilmesine ilişkin 30 Ekim 1986 tarihli ve 86/11135 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın yürürlükten kaldırılmasına karar verilmiştir.

Öncesi süreçte ise 23/5/2019 tarihli ve 7174 sayılı Kapadokya Alanı Hakkında Kanun çıkarılmıştır. Kanunda; Kapadokya Alanının tarihî ve kültürel değerleri ile jeolojik/jeomorfolojik dokusunun ve doğal kaynak değerlerinin korunması, yaşatılması, geliştirilmesi, tanıtılması, gelecek kuşaklara aktarılması, planlanması, yönetilmesi ve denetlenmesine ilişkin hususlara yer verilmiştir. Ardından Kapadokya Alan Başkanlığı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (1/6/2019-30791) ile aynı amaç ve kapsamda Kapadokya Alan Başkanlığı kurulmuştur.

Yöntem oluşturulurken, çeşitli literatürlerden faydalanılmış (Mandelbrot, 1981:46; Marin vd.,, 2013:4; Machado vd., 2015:44; Van den berg vd., 2016:398), alanın ve çalışmanın özellikleri doğrultusunda uyarlanmıştır. Tekrarlanan peyzaj unsurlarını barındıran yörede, bu unsurların görüntüdeki etkisi, diğer yan unsurların etki ve katkıları değerlendirmek amacıyla görüntüler ayrıntı boyutunda sunulmuştur. Görüntüdeki peyzaja aşinalık, manzara güzelliği ve duygusal ifadelendirmeler üzerinden ayrıntılı analizler yapılmıştır.

Öncelikle Göreme yöresinin ana karakterini belirleyen unsurlar incelenmiş, bu bağlamda fraktal karmaşıklık açısından yeterli çeşitliliğin sağlanması için öne çıkan peyzaj unsurları belirlenmiştir. Bu yaklaşım doğrultusunda ziyaretçi ve turistlerin yakından gördüğü ve konakladığı mekanlar çevresine odaklanılmıştır. Bunlar; tekrarlanan unsurların oluşturduğu fraktal bir yapıya sahip olan ve yöre mimarisini temsil eden yığma evler, kaya oyma evler, kaya oluşumlar, karakteristik sokak parçaları, kaya oyma ve yığma ev kombinasyonları. Fotoğraflama sürecinde çekimler bu unsurlar hedef alınarak yapılmıştır.

Fotoğraflama yapılırken herhangi bir estetik kaygı gözetilmemiş, insan, hayvan ya da başka bir aktivite olmamasına dikkat edilmiş, değerlendirmeyi etkilememesi için fotoğrafların mümkün olduğu ölçüde yalnızca tipik unsurları temsil etmesi hedeflenmiştir. Fotoğraf çekiminde dijital fotoğraf makinesi kullanılmıştır. Fotoğraflama 2018 Ağustos-Eylül döneminde gün ışığının yeterli olabileceği 12:00-15:00 saatleri arasında yapılmıştır.

Çekilen çok sayıda görüntü (120 görüntü) içinden, temsil anlamında yeterli olabilecek toplam 5 adet fotoğraf seçilmiştir. Seçim yapılırken elde edilmeye çalışılan peyzaj görüntüleri;

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

1. *Kaya oluşumların genel görünümü:* Alanın en tipik ve bilinen panaromik yapısını temsil eden volkanik oluşumların görüntüleri,

2. *Kaya oluşum ve sokak birliktelikleri:* Volkanik oluşumların yakın perspektiften görüntüleri ile salt sembolik peyzajın görüntüleri,

3. *Karakteristik kaya oyma ve yığma ev kombinasyonları:* Geçmişten bugüne birlikte gelişmiş ve bütünleşmiş kaya oyma ve yığma ev kombinasyonu yapıların odak olduğu görüntülerdir.

Görüntüler alfabetik adlandırılmış, orijinal görüntüye yalnızca harf kodu (A,B,C,D,E) verilmiştir (Şekil 1). Görüntüler önce bütün, sonra 9 parça (Photoshop CS6) şeklinde sunulmuştur. Görüntüler incelenmiş, görüntüdeki gökyüzü oranı %50 nin üzerinde olan görüntüler değerlendirmeye alınmamıştır. Toplamda 46 görüntü değerlendirmeye tabi tutulmuştur (Şekil 2). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde okuyan, ülkenin farklı şehirlerinden gelen (24 farklı şehir) 42 adet öğrenci ile değerlendirme süreci gerçekleştirilmiştir. Değerlendirmeye katılan tamamı 18-24 yaş arası olan öğrencilerin 15 i erkek 27 si kadındır.

Görüntüler katılımcılara sınıf ortamında projeksiyonla yansıtılarak sunulmuştur. Katılımcılara değerlendirme formları verilmiş, kişisel bilgileri ile ilgili bölümü doldurduktan sonra katılımcı değerlendirmesi 3 aşamalı gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla;

1. Katılımcılara görüntüdeki yeri daha önce yakından görüp görmedikleri sorulmuş,

2. Katılımcılardan görüntüleri 1-10 arası puan skalasında puanlamaları istenmiş,

3. Katılımcılardan görüntüleri kendi seçecekleri ifadelerle tanımlamaları istenmiştir.

İstatistiksel analizler için IBM SPSS Statistics Version 19 kullanılmıştır. Araştırmada sürekli değişkenler için iki ortalama arasında farkın önemlilik testi ve varyans analizine yönelik Paired Sample T-test ve Korelasyon Analizi uygulanmıştır.

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

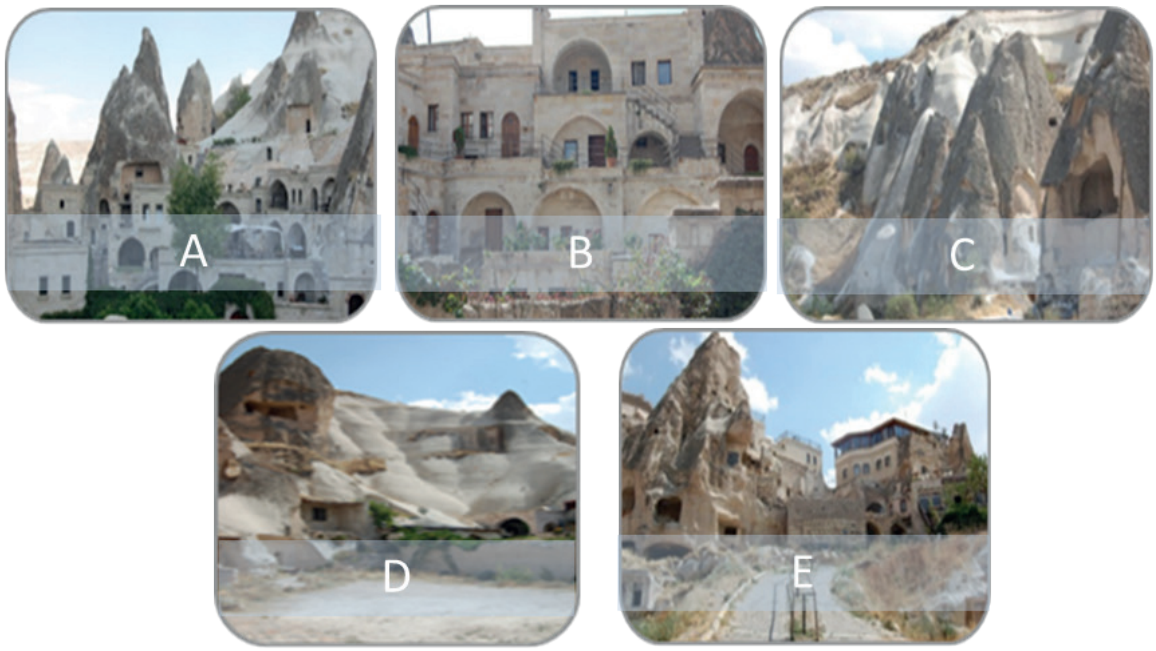

Şekil 1. Bütün Halindeki Görüntüler (A, B, C, D, E)

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Şekil 2. Katılımcılara Sunulan Bütün ve Parça Görüntüleri Gösteren Bir Örnek (B Görüntüsüne Ait Fotoğraf Serisi)

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ ve KISITLARI

UNESCO miras listesinde yer alan karma miras alanlarından biri olan bu bölge, bu 39 miras alanı içinde insan yaşam alanları ve aktivitelerinin mevcut ve etkin olduğu ender alanlardan biridir. Bu durum da koruma-kullanma, planlama ve yönetim bazında kısıtlamalara neden olurken, paydaş ve faktörleri de artırmaktadır.

Böylesi bir özel çevrede günümüze kadar devam eden kurumsal belirsizlik yönetim, planlama ve kontrollerin düzensizliğine nenen olmuş, zaman zaman hukuksuz yapılaşmalarla bu durum kendini göstermiştir. Her ne kadar bir takım bilimsel çalışma ve analizlerle yönlendirmeler yapılsa da, bölgedeki bu durum geri dönüşleri güçleştirmektedir. Kapadokya Başkanlığı düzenlemesi ile ortaya çıkacak yapı önemli bir belirleyicidir.

ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERİ

Çalışmadan elde edilecek sonuçların tüm paydaşlarca bilinirliği sağlanmalıdır. Yörenin sosyo-ekonomik, tarihi, kültürel ve ekolojik açıdan yüksek bir değere sahip olması nedeniyle, kazanım-kayıplar, paydaşlara düşen görevler doğru algılanmalıdır.

ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Bu araştırma kapsamında test edilen hipotez "kaya oluşum peyzajları çekici ve huzur verici hale getiren bileşenler parçasal boyutta değer ifade etmektedir." olarak belirlenmiştir. Bütün halindeki peyzaj görüntüleri tekrarlanan ya tekrarlanmayan unsurlar içermektedir. Ele alınacak kaya oyma, yığma, kaya oyma ve yığmanın birlikteliğinden oluşan yapı ve çevrelerinden oluşan peyzajlarda unsurların etkinlikleri farklı değerler ifade etmektedir.

KURAMSAL ÇERÇEVE

Algıya dayalı çalışmalar yüksek güvenilirlik sağlaması ve yaygın biçimde tercih edilmiş olması ile göze çarpmaktadır. Peyzaj tercihinin belirlenmesi amacıyla, tarımsal ve dağlık alanlar (Arriaza vd., 2004:115; Hunziker vd., 2008:140; Junge vd., 2015:67; Lindemann-Matthies vd., 2010:99; Paquette vd., 2001:215), rekreasyonel alanlar (Özhancı vd., 2011:67; Arnberger vd., 2018:166), suya dayalı peyzajlar (Herzog 1984:225; Bulut vd., 2009:459; Lin vd., 2018:22) gibi farklı peyzajlarda uygulamalar yapılmıştır. Literatürde bunların dışında elektrik direkleri ve rüzgar santralleri (Zaunbrecher vd., 2017:429), ağaçlar (Ulrich 1986:26; Lin 2000:313; Zhao vd., 2017:19), bina yüksekliklerinin göl peyzajlarına etkisi (Lin vd., 2018:22) vejetasyon-güven algısı ilişkisi (Özhancı vd., 2014:303) gibi konular üzerine tercih çalışmalarına da rastlanmaktadır.

Dünya üzerinde jeolojik ve coğrafi özelliklere bağlı olarak oluşan ve gelişen tarihi dokular içerisinde, bulunduğu bölgenin söz

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

konusu özelliklerinden dolayı yeşil alandan yoksun ancak farklı bir doğal ve fiziksel görünüm sergileyen peyzajlar mevcuttur. Bunun en tipik örnekleri, yeraltı ve kaya kentleri olarak nitelendirilen Kapadokya bölgesinde (Orta Anadolu/Türkiye) yer almaktadır. Bu yerleşimlerden Göreme, jeolojik oluşumların ön planda olduğu, yapı stillerine kadar yansıdığı, günümüz yapılaşmaları ile de uyumlu bir peyzaj sergilemektedir (Karagüler vd., 2014:205).

Nevşehir yöresinde yer alan Uçhisar, Ortahisar, Göreme, Ürgüp, Cemil köyü yerleşimleri gibi yerlerde kaya oyma yapılar bölgenin karakteristik mimari özelliğidir. Kaya oyma mekânlarla ilişkili ya da ilişkisiz olan yığma yapılarda da bu karakterle uyum gözlemlenmektedir. Kolay işlenebilir tüf yapısı sayesinde peri bacalarının içinde, yamaçlarda ve yer altında yatay ve düşey doğrultularda kaya mekânları gelişmiştir. Bölgede farklı işlevlere sahip birçok yapıda bölgenin mimari karakterini yansıtan üç tip yapım sistemi gözlenmiştir. Bunlar kaya oyma, yığma, kaya oyma ve yığmanın beraber olduğu karma yapılardır (Bilgili, 2018:61). Yapı sistemine göre konut tipolojisi oyma sistemi, yarı oyulmuş yarım duvar sistemi ve duvar sistemi şeklinde üç tipten oluşmaktadır (Çiftçi vd., 2018:126).

Jeolojik, rekreasyonel ve peyzaj değerlerine sahip Göreme Yöresi, 1985 yılından beri UNESCO dünya kültür ve doğa mirası listesinde yer alan, yerli ve yabancı çok sayıda turistin ziyaret ettiği değerli bir kaynaktır.

Dünya Miras Alanları ile turizm arasındaki ilişki dinamiktir ve çelişkili değerler içerebilir. Turizm iyi bilinen avantajlar ve dezavantajlar doğurur. Bu nedenle bu alanlar şimdiki ve gelecek nesiller için sürdürülebilir bir şekilde yönetilmelidir (Pedersen, 2002:48). Çok sayıda doğal ve insan kaynaklı parçadan oluşan bu peyzajlar, bu ayrıntıların bir bütünü ise cazibeyi belirleyen ayrıntılar belirlenmelidir. Milattan öncesine ait bu değerler doğa olayları ile şekillenmiş, insan müdahaleleri ile değişime uğramıştır. Ortaya çıkan peyzaj iki kaynağı da temsil etmektedir.

Kapadokya içerisinde yer alan Göreme sahip olduğu peribacaları ve kayalık oluşumlar ile yalnızca yerelde değil dünya genelinde ender rastlanan peyzajlardan biridir. Doğal ya da yapay hiçbir unsurun bu peyzajı değiştirmesi istenmez. Yapılan çalışmalar incelendiğinde ise su ve vejetasyon gibi doğal unsurların tercihi olumlu yönde etkilediği görülmektedir (Gobster vd., 2007:959; Kaplan vd., 2006:437; Özhancı vd., 2011:67). Yörenin kendine özgü doğal görünümü tercihi ve pozitif algıyı olumlu yönde geliştirmektedir.

Peyzaj tercihleri ve restoratif ortamlar konusundaki çevresel psikoloji çalışmalarının çoğu, doğaya geniş anlamda atıf yapar. Daha az sayıda çalışma, doğa kavramını ve görsel

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

düzenini restorasyon amaçları için benzersiz kılan unsurları ele almaya yöneliktir. Bununla birlikte, doğanın dikkat restorasyonu üzerindeki etkisinin doğanın fraktal özellikleriyle açıklanabileceğini öne sürmüşlerdir (Hagerhall vd., 2015:2). Bir manzaranın genel görsel karmaşıklık düzeyi, yalnızca öğelerin sayısı ve miktarı ile değil aynı zamanda görsel bilgilerin yapılandırıldığı ve genel ölçekler arasında sıralandığı derece tarafından da belirlenir (Van den berg vd., 2016:398). Fraktal boyut, alanın ayrıntılarla ne ölçüde doldurulduğunun bir göstergesidir ve bu nedenle görsel karmaşıklığın bir ölçüsü olarak kabul edilebilir (Machado vd., 2015:45; Van den berg vd., 2016:398). Geniş ve panaromik bir yapıya sahip olan, kendi içerisinde çok çeşitli uzak/yakın vistalar içeren Göreme, parça içeriğiyle ayrıntılar kazanmaktadır. Bu içeriğin kayda değer bir bölümü insan yapımı unsurların az veya çok etkinliğini sergilemektedir. Bu unsurların işaretlenmesi, algısal açıdan olumlu ya da olumsuz katkı ve niteliklerinin belirlenmesi geçmişten günümüze süregelen müdahale ve yapılanmaların etkisini ortaya koyacaktır.

BULGULAR

- **Görüntülere Aşinalık Durumları**

Görüntüdeki peyzajları yakından tecrübe edip etmedikleri konusunda yanıtlara bakıldığında; A ve C görüntülerinin katılımcılarda daha büyük ölçüde aşinalık hissi oluşturduğu ortaya çıkmaktadır (Tablo 1). Ancak tüm görüntülerde ise aşinalık %57,14 oranında gözlemlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Görüntüdeki Peyzajı Daha Önce Görüp Görmeme Durumları Dağılımı

	Evet, gördüm.		Hayır, görmedim.	
	N	%	N	%
A görüntüsü	24	57,1	18	42,9
B görüntüsü	9	21,4	33	78,6
C görüntüsü	29	69,0	13	31,0
D görüntüsü	12	28,6	30	71,4
E görüntüsü	16	38,1	26	61,9
Toplam	90	42,86	120	57,14

- **Bütün Görüntüler ve Parçaları İçin Manzara Güzelliği Puanları**

Manzara güzelliği açısından puan sıralaması bütün halinde görüntülerde; E(M=8,21),

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

D(M=7,90), C(M=7,79), B(M=6,76), A(M=6,07) şeklinde ortaya çıkmıştır. Parça görüntülerde A6 (M=7,24), E4(M=6,57), A3(M=5,90), A8(M=5,71) , C7(M=5,62) , A4 (M=5,62) yüksek puanlar almıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Tüm Görüntü Serileri İçin Ortalama Puan ve Dağılımlar

	A görüntüsü ve parçaları		B görüntüsü ve parçaları		C görüntüsü ve parçaları		D görüntüsü ve parçaları		E görüntüsü ve parçaları	
	M	Std. Sp.	M	Std. Sp.	M	Std. Sp.	M	Std. Sp.	M	Std. Sp.
Bütün Görün.	6,07	2,076	6,76	2,058	7,79	1,539	7,90	1,665	8,21	1,907
1	3,81	1,685	3,98	1,932	3,76	1,923	2,19	1,401	2,71	1,757
3	5,02	1,774	4,31	1,746	3,12	2,039	5,07	2,213	2,38	1,513
4	5,90	2,314	3,88	1,714	5,19	2,308	5,31	2,290	3,19	1,877
5	5,62	2,273	3,69	1,585	4,24	2,218	3,95	1,975	6,57	2,199
6	5,40	1,939	5,05	2,012	4,38	2,479	4,67	2,008	4,86	2,215
7	7,24	2,034	5,12	1,728	4,48	2,340	5,52	2,244	4,48	2,015
8	4,29	2,371	3,52	1,864	5,62	2,368	2,79	1,631	5,29	2,201
9	5,71	2,156	4,26	2,073	4,74	2,348	2,76	1,778		
0			3,17	1,974	5,52	1,966				

Bütün halindeki görüntülere verilen puanlar arası ilişki Tablo 3'de yer almaktadır. Buna göre C ve D görüntüleri arasında çok önemli bir ilişki ($p<0,001$), B ve E görüntüleri arasında da önemli bir ilişki ($p<0,05$) vardır.

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tablo 3. Bütün Halindeki Görüntülere Verilen Puanlar Arası İlişki

		A	B	C	D	E
A	Pearson Correlation					
	Sig. (2-tailed)					
B	Pearson Correlation	,170				
	Sig. (2-tailed)	,283				
C	Pearson Correlation	,158	,269			
	Sig. (2-tailed)	,319	,086			
D	Pearson Correlation	,221	,079	,506**		
	Sig. (2-tailed)	,160	,620	,001		
E	Pearson Correlation	,162	,330*	,257	,206	
	Sig. (2-tailed)	,304	,033	,100	,190	

* p<0,05

** p<0.001

Görüntü serileri içinde bütün halinde görüntüler ve parçalarının aldığı manzara puanları farklılık göstermiştir (Grafik 1). Bu farklılık bütün halinde görüntüler lehine gerçekleşmiş, daha yüksek ortalamalar görülmüştür (p:0,000, p<0,001) (Tablo 4).

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tablo 4. Bütün Halinde Görüntüler ve Parçalarının Aldığı Manzara Puanları İçin Paired Sample T-Test

	Paired Differences					t	Sig. (2 tailed)
	Mean	Std. Sp.	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference			
				Lower	Upper		
A-A görüntüsünün parçaları	,696	2,825	,154	,393	1,000	4,519	,000
B- B görüntüsünün parçaları	2,653	2,354	,121	2,415	2,892	21,913	,000
C- C görüntüsünün parçaları	3,159	2,092	,108	2,947	3,370	29,351	,000
D- D görüntüsünün parçaları	3,872	2,311	,126	3,624	4,120	30,709	,000
E- E görüntüsünün parçaları	4,003	2,609	,152	3,704	4,303	26,307	,000

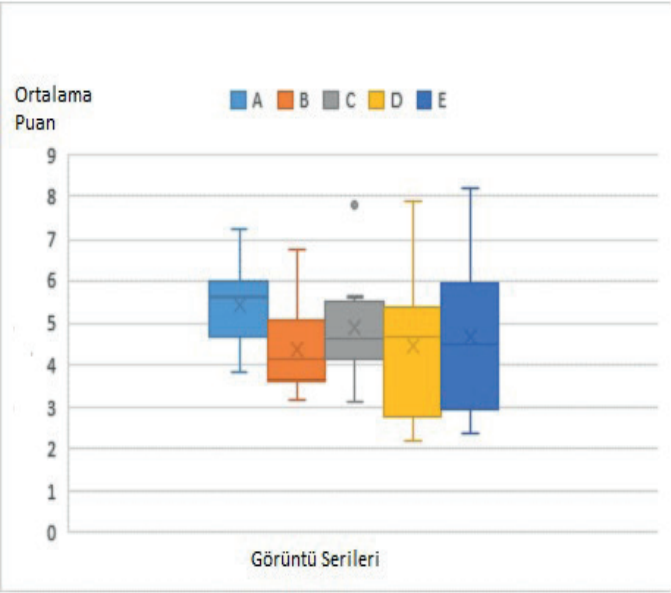

Grafik 1. Tüm Görüntü Serileri İçin Manzara Puanı Ortalama ve Dağılımı

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Ayrıca görüntülerde puan aralıkları değişim göstermiş, A serisinde bütün görüntü ve parçaların ortalama puanları arası aralığı daha darken (M=6,07 ile 5,38), diğer serilerde puan aralığı giderek açılmıştır (Mesela E serisinde M=8,21 ile 4,21) (Grafik 2).

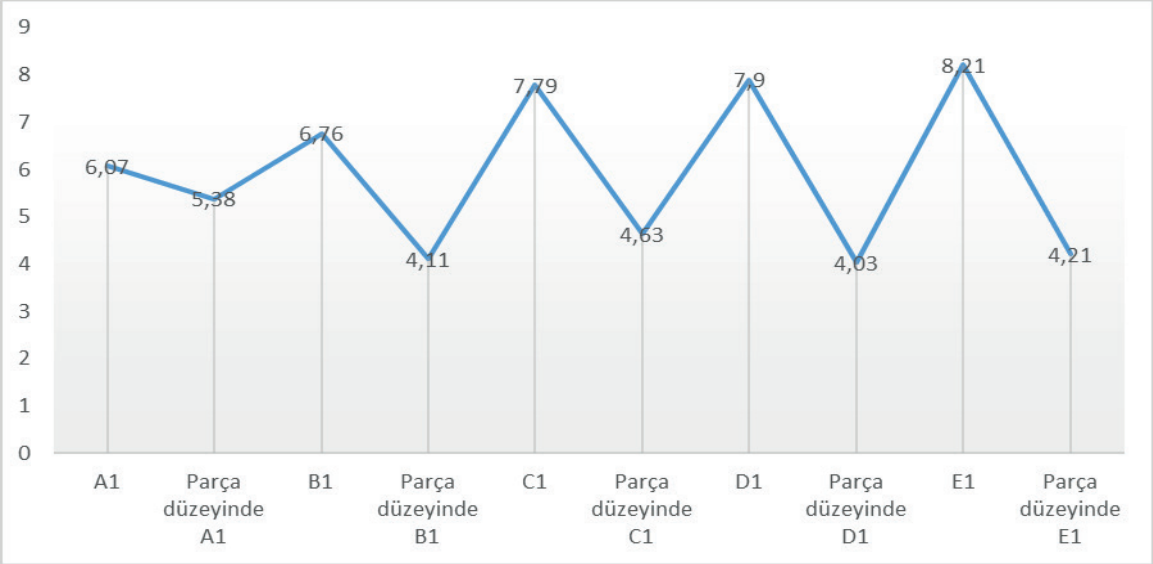

Grafik 2. Bütün Görüntü ve Parçalarının Ortalama Puanları Arası Aralığı Gösteren Dağılım

• Temel İnsan Duyguları Açısından Tanımlamalar

Temel duyguların neler olduğu konusunda farklı görüşler olmasına karşın, Ekman (1973:142) "büyük beşli" (the big five) denen 5 duygudan söz etmektedir. Bunlar; öfke, korku, üzüntü, tiksinme ve mutluluktur. Ekman vd., (2011:365) ise, evrensel olarak temel insan duygularını mutluluk, hayret, üzüntü, korku, öfke, ve tiksinme-küçümseme şeklinde sıralamaktadır. Biz de katılımcıların görüntüleri tanımlama biçimlerini bu temel duygular açısından gruplandırdık (Tablo 5, Grafik 3).

Duygusal ifadelendirmeler (49 farklı ifade) güzel, iyi, etkileyici gibi pozitif duygular yönünde %52,19 olurken, negatif duygular yönünde ise %44,21'lik bir oran saptanmıştır. Hiçbir şey ifade etmediği (%3,60) yönünde de küçük bir bölüm ortaya çıkmıştır.

Manzara puanı yüksek olan görüntüler (E, D, C ve diğer) %85,7 ile %100 aralığında pozitif duygularla sıfatlandırılırken, düşük puan alan peyzajlarda (D1, E2 ve E1) pozitif sıfatlandırma %14,3 oranına kadar düşmüştür.

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Tablo 5. Katılımcıların Görüntüleri Duygusal Tanımlama Biçimleri Frekans Dağılımı

Mutluluk- Hayret		Tiksinme-Küçümseme- Korku		Bir şey ifade etmiyor
Duygu Tipi	Frekans	Duygu Tipi	Frekans	Frekans
Doğal	79	Monoton	14	71
Büyülü	11	Bakımsız	10	
Huzurlu	45	Boş	17	
Sakin	3	Kötü	278	
Rahatlatıcı	19	Sıradan	234	
Estetik	36	Renksiz	8	
İyi	101	Sıkıcı	79	
Güzel	371	Yorucu	3	
Sıcak	26	Basit	84	
Basit	52	Dengesiz	2	
Düzenli	5	Çorak	27	
Yaşanabilir	7	Çarpık	4	
Komik	1	Karmaşık	23	
Çekici	7	Düzensiz	7	
Canlı	11	Uyumsuz	5	
Bütün	9	Çirkin	31	
Etkileyici	99	Zor	8	
Gizemli	5	Ürpertici	13	
Zengin	1	Çıplak	2	
İlginç	59	Parçalı	2	
İnanılmaz	1	Bozulmuş	17	
Farklı	24	Güvensiz	1	
Muazzam	49	Yabani	1	
Aktif	4		870	
Gösterişli	8			
	1033			

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

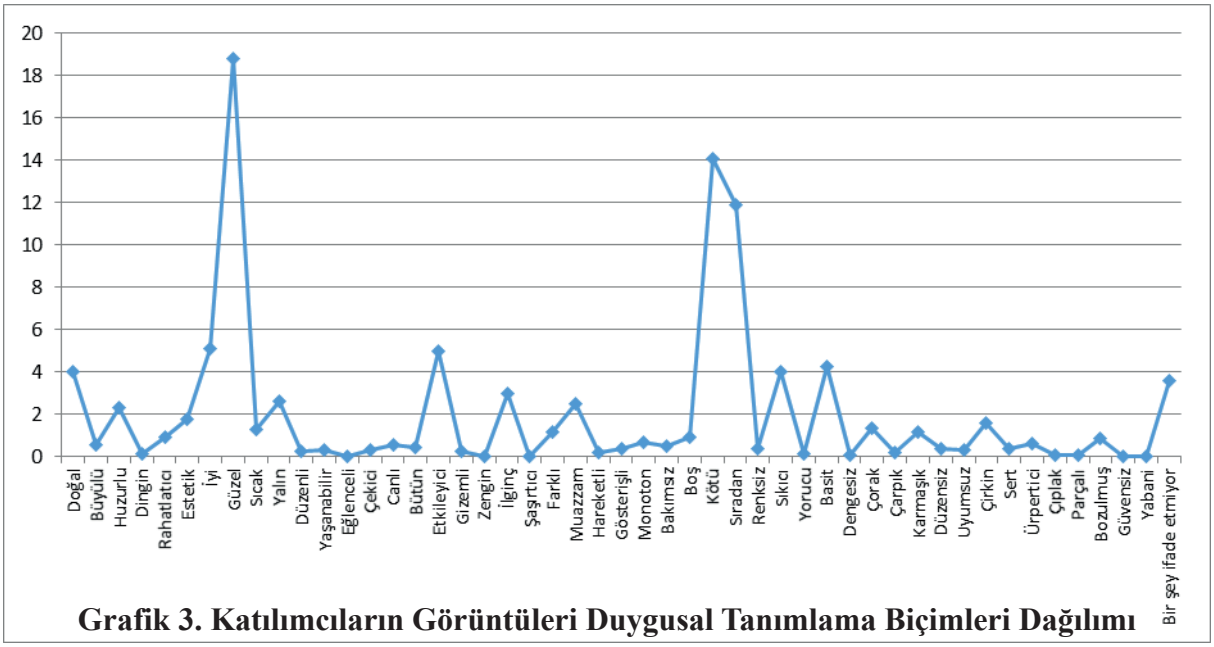

Grafik 3. Katılımcıların Görüntüleri Duygusal Tanımlama Biçimleri Dağılımı

TARTIŞMA ve SONUÇ

Çalışmada kullanılan bazı görüntüler daha büyük ölçüde aşinalık hissi oluşturmuştur (Şekil 3). Bu görüntülerde yer alan özgün peyzaj, daha çok tipik sivri kaya oluşumlar ile öne çıkmaktadır. Aşinalık hissi de bu durumdan kaynaklıdır. Yörede en tipik görüntü sivri kaya oluşumları odaklıdır. O halde diğer yapı, doğal oluşum ve çevreler bu peyzajın parçasıdır ancak aşinalıkta öne çıkan parçalar değildir.

Şekil 3. İzleyicide Yüksek Düzeyde Aşinalık Hissi Oluşturan Kaya Oluşumlar

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Bütün halinde görüntülerde manzara güzelliği açısından puan sıralaması Şekil 4'deki gibidir. Manzara puanı yüksek olan E görüntüsü, kaya oluşumlar, oyma ve yığma yapıları ile çok bileşenli bir peyzaj parçasıdır. Yöre açısından temsili olarak da simge niteliği taşıyan sivri kaya oluşumları geride bırakan bu peyzajlarda, görüntüde topoğrafik yapının da ön planda olduğu bariz biçimde görülmektedir. Aslında diğer bütün halindeki görüntülerden en önemli farkı da budur. Bu etki görüntüyü öne çıkarmış panaromik algıyı artırmıştır (Hagerhall. 2001:90; Fuente de Val vd. 2006:405).

D görüntüsünde ise; kısmen topoğrafik yapı yanında mekânsal ve doğal algıyı güçlendiren bir açık avlu alanı göze çarpmaktadır. Yani yörenin peyzaj algısında değer katan unsurlar topoğrafyanın yanında antropojen kaynaklı, uyumlu müdahalelerdir.

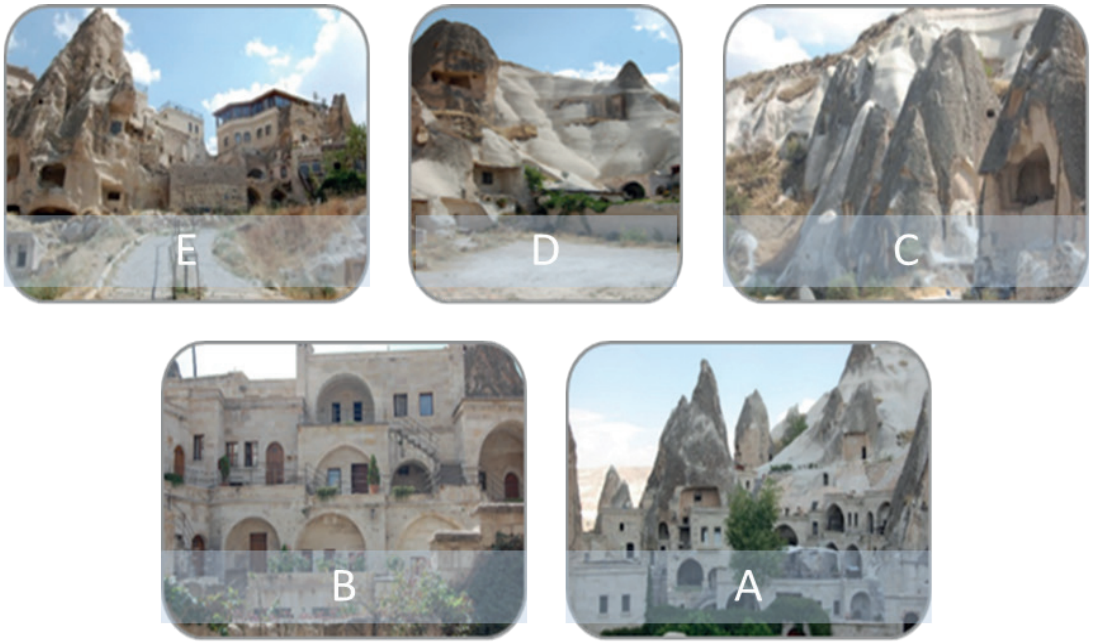

Şekil 4. Bütün Halindeki Görüntülerde Ortalama Manzara Puanı Sıralaması (E, D, C, B, A)

Parça görüntülerde ise A6 ilk sırada yer almıştır. Nitekim A6 görüntüsü genel puanlamada da 4. Sırada yer almıştır. Görüntüde etkin unsur bitki varlığı olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca genel puanlamada parça görüntülerin bütün görüntülerden geride kaldığı düşünüldüğünde, bitki varlığının böyle bir peyzajın parçasal yapısında da etkin tek unsur olduğu ortaya çıkmaktadır (Şekil 5). Bütün halindeki A görüntüsü son sırada yer alırken, görüntüye

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ait parça olan A6 uyumlu ve etkili doğal/canlı peyzaj unsurları ile dikkati çekmiştir.

Doğa ile etkileşimin, doğa ile bağlantı kurmak için doğal ve doğuştan gelen insan dürtülerini karşıladığını öne süren The biophilia hypothesis (Kellert vd., 1995:400) üzerinde duran Joye (2007:305), modern kentsel yaşamda doğal peyzaj unsurları ile temas fırsatları az olmasından kaynaklanan olumsuz etkilerin, doğal içeriğin temel özellikleri ile yapısal peyzaj özelliklerinin yapılı çevreye entegre edilmesiyle önlenebileceğini belirtmiştir. Doğal nesnelerin (bitkiler gibi) gerçek taklitlerinin, doğanın fraktal geometrisinin bir alanda kullanılması gibi yollar kullanılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, çalışma alanımızda doğal formlar içinde, avlularda ve yapı açıklıklarında yer alan bitkiler doğal çevre algısını desteklemiştir. Ayrıca algıya dayalı çok sayıda çalışma "peyzajın doğallığı" olarak nitelenen bitki örtüsü unsurlarının pozitif algı üzerindeki etkinliğini ortaya koymuştur (Kaplan vd., 1972:355; Van den Berg vd., 1998:153; Herzorg vd., 2000:344; Scott, 2002:293; Arriaza vd., 2004:123).

Şekil 5. Parça Görüntülerde Ortalama Manzara Puanı Sıralaması (A6, E4, A3, A8, C7, A4)

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Bütün halindeki görüntülerde C ve D görüntüleri ile B ve E görüntülerine verilen puanlar arasında önemli ilişkiler belirlenmiştir. E görüntüsü, kaya oluşumlar, oyma ve yığma yapıları barındırırken, B ise yığma yapılardan oluşmaktadır. İki görüntüde insan müdahalesini anlatan izler taşımaktadır. D ve C ise aksine alabildiğine doğal ve doğal süreçlerle oluşmuş kaya peyzajlarıdır. Bu peyzaj çiftleri izleyicilerde de aynı paralelde etkiler bırakmaktadır.

Bütün halinde görüntülerde parçalarının aldığı manzara puanlarına göre daha yüksek ortalamalar görülmüştür. Çalışma konusu bu ender peyzajların bütün halinde ifade ettiği görsel değer parçasal değerinden daha yüksektir. Tek bir kaya oluşum, tek bir oyma pencere ya da mimari unsur veya bir yığma yapı parçası yalnız başına değer ifade etmemiştir. Yöre tüm bileşenleri ile etkili bir peyzaj algısı sağlamaktadır.

Puan aralığı, A serisinde bütün görüntü ve parçalar arasında daha darken, diğer serilerde puan aralığı giderek açılmıştır. A görüntüsünde, görüntüde yer alan unsurların tekrarlanma oranı ve görüntünün homojenliği daha yüksek olması A serisinde puan aralığının da daralması sonucunu doğurmuştur. Ayrıca A görüntüsü mimari açıdan bir tarza sahip olması ve bitkisel unsurların varlığı ile de pozitif parçaları temsil etmektedir. Ancak E görüntüsü çeşitlilik içeren bir peyzaj görüntüsü olduğundan, parçasal puanlama bütünden çok farklı seyirde gerçekleşmiştir. Bütün görüntü yüksek puan alırken, parçalarda M=2,38'e kadar düşüş gerçekleşmiştir. Aslında bütünde gözden kaçan negatif unsurlar, ya ada parçasal düzeyde yetersizlikler yakınlaşma ile görünür hale gelmektedir. Manzaranın gerçek değeri bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Duygusal ifadelendirmeler görüntüler genelinde pozitif yönde ağırlık kazanmış, ancak yüksek puanlı görüntüler daha çok pozitif sıfatlandırılmıştır. Manzara güzelliği içinde huzuru ve sükûneti barındıran bir olgudur. Mekanın sıra dışı özellikleri de olsa, tercihin belirleyicileri daha önceki çalışmalarda da etkinliği ortaya çıkan faktörler olmuştur.

Van den Berg vd (2006:400), süs ve detay bakımından yeterince zengin olmaları koşuluyla, doğanın büyüleyici ve onarıcı potansiyelinin bir kısmının binalarla elde edilebileceğini savunmuştur. Çalışmaya konu kaya oluşumlar ve kombinasyonlar fraktal ve formal açıdan bu yaklaşıma dayandırılabilir. Çok sayıda canlı ve cansız detay içermelerinin yanında strüktürel olarak da kendiliğinden oluşmuş algısı ile yüksek bir doğallık ifade etmektedir. Yapıların mimari tarz ve detayları da bu görsel seviyeyi yukarı taşımaktadır.

ÖNERİLER

Elde edilen bulgular ve veriler çerçevesinde sonuç ve öneriler şöyle sıralanabilir;

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

• Öncelikle bölgedeki yasal ve yönetsel durum Göreme'nin bugününü olduğu kadar geleceğini de etkileyecektir. 30 yılı aşkın taşınan Milli Park Statüsünün bölgeye kazandırdıkları ve genel yasal çerçeve ile ilgili sorunlar karşımızda duran bir gerçekliktir. Bölgede zaman zaman kontrolsüz ve yasadışı yapılaşma, hem doğal ve kültürel yapıyı zedelemekte hem de kamuoyunda tepki ve tartışmalara yol açmaktadır.

• Kurum ve kavram içeriği açısından Kapadokya Alan Başkanlığı yöre için var olması gerekli bir yönetim yaklaşımıdır. Yerinde ve özel bir kontrol mekanizmasının daha verimli sonuçlar doğuracağı beklenebilir. Beraberinde yapılan yeni düzenlemelerin getirecekleri kısa ve uzun vadede görülecektir.

• Aşina olunan en tipik görüntü sivri kaya oluşumlardır. Diğer yapı, doğal oluşum ve çevreler aşinalıkta öne çıkan parçalar değildir. Nitekim yörenin turistik tanıtım görüntüleri büyük ölçüde volkanik kaya tüf ve oluşumlar ile bunlar çevresinde gerçekleştirilen balon turlarını anlatan görüntülerdir. İnsan müdahalesi ile oluşturulan yapı ve çevreleri geri planda bırakılmaktadır. Oysa bu peyzaj üniteleri, yüzyıllar boyunca gelişmiş ve doğaya uyum sağlamış bir kültürün parçası olarak yok sayılmamalı, sokağı, kavşağı ve yokuşuyla değerleri yaşayan izler olarak saklanmalıdır.

• Nitekim bütün halinde görüntülerde manzara güzelliği açısından yüksek puan alan görüntü sivri kaya oluşumları geride bırakan, görüntüde topoğrafik yapının da ön planda olduğu peyzajlar olmuştur. Kaya oluşumlarla kombine oyma ve yığma yapıları barındıran görüntüler topoğrafyayla güçlenmiştir. Alan içinde bu hareketli topoğrafyanın da korunması, sürprizli kavşakların desteklenmesi gerekliliği unutulmamalıdır. Araçların her noktaya ulaşımına izin verilmesi, bu dar sokaklarda trafik etkisi ve zararlarının yaşanması yapılan önemli bir yanlış uygulamadır. Şüphesiz sürdürülebilirlik açısından ziyaretçi ve kullanıcı konforu bu tip bir alanda geri planda tutulmalıdır.

• Parça görüntülerde bitki varlığı beğeniyi sınıfsal açıdan oldukça yükseltmiştir. Yörenin kıraç ve çıplak peyzajları, bitkilerle daha yüksek bir değer ifade etmektedir. Özellikle aktif kullanım alanlarında, mirasın ruhuna zarar vermeden doğal yapıya uygun türlerle peyzajın etkisi güçlendirilmelidir.

• Peyzajı oluşturan parçalar bütün halinde yüksek değer ifade ettiğinden, her bir unsur örüntüdeki yerini muhafaza etmelidir. Yüksek veya düşük görsel değerleri, birbirlerini ivmelendirerek bütün bir peyzaj algısı sağlamaktadır.

• Peyzaj ünitelerinde tekrarlanan unsurlar algısal ve görsel değeri artırmıştır. Bunun bu peyzajda ortaya çıktığı noktalar elbette mima-

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ri unsurlar ve çevreleri olmuştur. Yörede yüzyıllardır var olan kaya oyma yapılarla uyumlu mimari tekniklerle oluşturulmuş yığma yapılar eşsiz değerlerdir. O halde daha önce de sözünü ettiğimiz bu kültürel unsurlar, koruma kavramının gereklilikleri çerçevesinde gelecek kuşaklara da taşınmalıdır.

• Bölge, sahip olduğu değerlerle kuşkusuz eşsiz bir kaynak olup, algı alanındaki tamamlayıcı çalışmalarla, bu peyzajın değişen ve dönüşen peyzajlar içindeki özel konumu korunmalıdır. Böylesi bir peyzajın dikkat çekici ve keşfedilmemiş çok fazla yönü olduğu tartışılmazdır. Konu toplumsal ve bireysel algı temelinde sıra dışı peyzajlarda farklı peyzaj algısı ve tercihi çalışmaları ile ele alınmalıdır.

KAYNAKÇA

ARNBERGER, A., EDER, R., ALLEX, B., PREISEL, H., EBENBERGER, M., HUSSLEIN, M., (2018). Trade-offs between wind energy, recreational, and bark-beetle impacts on visual preferences of national park visitors. Land Use Polıcy, 76, 166-177

ARRIAZA, M., CAÑAS-ORTEGA, J.F., CAÑAS-MADUEÑO, J.A., RUIZ-AVILES, P., (2004). Assessing the visual quality of rural landscapes. Landscape Urban Plann. 69, 115–125

BİLGİLİ, B., (2018). Kapadokya Bölgesi Nevşehir Yöresi Kültürel Varlıklarının Bozulmalarına Neden Olan Etmenler. Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi, 7(1): 60-74

BULUT, Z., YILMAZ, H., (2009). Determination of waterscape beauties through visual quality assessment method. Environ. Monit. Assess. 154 (1–4): 459–468

ÇİFTÇİ, C., BAĞDANCI, Ö.K., (2018). Conservatıon and Refunctıonıng of a Tradıtıonal House in the Vıllage of Mustafapasa (Sınasos) in the Cappadocıa Regıon. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, 13, 125-160

DANİIEL, T.C., (2001). Whither scenic beauty? Visual landscape quality assessment in the 21st century. Landscape Urban Plann. 54, 267–281

EKMAN P., (1973). Universial facial expressions in emotion. StudiaPsychologica, 15, 140-147

EKMAN P., CORDARO D., (2011). What is Meant by Calling Emotions Basic. Emotion Review Vol. 3, No. 4, 364–370

FUANTE DE VAL. G., ATAURI A.J. LUCIO J.V., (2006). Relationship between landscape visual attributes and spatial patte§rn indices: A test study in Mediter-

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ranean- climate landscapes. Landscape and Planning. 77(4): 393-407

GOBSTER, P.H., NASSAUER, J.I., DANİ-IEL, T.C., FRY, G., (2007). The shared landscape: what does aesthetics have to do with ecology? Landsc. Ecol. 22 (7): 959–972

HAGERHALL. C.M., (2001). Consensus In Landscape Preference Judgements. Journal of Environmental Psychology 21. 83-92

HAGERHALL, C., LAIKE, T., KULLER, M., MARCHESCHI, E., BOYDSTON, C., TAYLOR, R., (2015). Human physiological benefits of viewing nature: EEG response to exact andstatistical fractal patterns. Nonlinear Dyn. Psychol. Life Sci. 19 (1): 1–12

HERZOG, T.R., (1984). A cognitive analysis of preference for waterscapes, Journal of Environmental Psychology, 5, 225 – 241

HERZORG, T.R., HERBERT, E.J., KAPLAN, R., CROOKS, C.L., (2000). Cultural and developmental comparison of landscape perceptions and preferences. Environ. Behav. 32 (3): 323–346

HUNZIKER, M., FELBER, P., GEHRING, K., BUCHECKER, M., BAUER, N., KIENAST F., (2008). Evaluation of landscape change by different social groups - Results of two empirical studies in Switzerland. Mountaın Research and Development, 28 (2): 140-147

JOYE, Y., (2007). Architectural lessons from environmental psychology: The case of biophilic 297 architecture. Review of General Psychology, 11(4): 305-328

JUNGE, X., SCHÜPBACH, B., WALTER, T., SCHMID, B., LINDEMANN-MATTHIES, P., (2015). Aesthetic quality of agricultural landscape elements in different seasonal stages in Switzerland. Landscape Urban Plann. 133, 67–77

KAPLAN, R., KAPLAN, S., WENDT, J.S., (1972). Rated preference and complexity for natural and urban visual material. Percept. Psychophys. 12 (4): 354–356

KAPLAN, R., KAPLAN, S., (1989). The Experience of Nature: A Psychological Perspective. Cambrıdge Unıversıty Press Archive, 1-338

KAPLAN, A., TAŞKIN, T., ONENÇ, A., (2006). Assessing the visual quality of rural and urbanfringed landscapes surrounding livestock farms. Biosyst. Eng. 95 (3): 437–448

KARAGULER, S., KORGAVUS B., (2014). Kent Kimliğinin Kent Peyzajı Üzerinde Oluşturduğu Etkiler, Silüetler, Görünümler ve Dengeleri. Gazi Üniversitesi Fen

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Bilimleri Dergisi Part:C, Tasarım ve Teknoloji, 2(2): 203-212

KELLERT, S.R., WILSON, E.O., (eds) (1995). The Biophilia Hypothesis. Washington, DC. Island Press, 1-484

LIN, Y., (2000). A study on the factors influencing on aesthetic quality of trees on traffic circle in Chinese.. China Hortic. 46, 313–330

LIN, L., HOMMA, R., IKI, K., (2018). Preferences for a lake landscape: Effects of building height and lake width Environmental Impact Assessment Review, 70, 22–33

LINDEMANN-MATTHIES, P., BRIEGEL, R., SCHIPBACH, B., JUNGE, X., (2010). Aesthetic preference for a Swiss alpine landscape: the impact of different agricultural land-use with different biodiversity. Landscape Urban Plann. 98, 99–109

MACHADO, P., ROMERO, J., NADAL, M., SANTOS, A., CORREIA, J., CARBALLAL, A., (2015). Computerized measures of visual complexity. Acta Psychol. 160, 43–57

MARIN, M.M., LEDER, H., (2013). Examining complexity across domains: relatingsubjective and objective measures of affective environmental scenes, paintings and music. PLoS One 8 (8): e72412, 1-35

MANDELBROT, B.B., (1981). Scalebound or Scaling Shapes: A Useful Distinction in the Visual Arts and in the NaturalSciences. Leonardo, Pergamon Press, Vol. 14, 45-47

OZHANCI E., YILMAZ H., (2011). Rekreasyon Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi; Erzurum Örneği. Igdır Univ. J. Inst. Sci. & Tech. 1(2): 67-76

OZHANCI, E.,YILMAZ, H., YILMAZ, S., (2014). Safety perception of different plant designs in pedestrian and car streets. Urban design international, 19(4): 303–310

PAQUETTE S., DOMON G., (2001). Trends in rural landscape development and sociodemographic recomposition in southern Quebec (Canada). Landscape and Urban Planning 55, 215–238

PEDERSEN, A., (2002). Managing Tourism at World Heritage Sites: a Practical Manual for World Heritage Site Managers, UNESCO World Heritage Center, 1-103

SCOTT, A., (2002). Assessing public perception of landscape: the LANDMAP experience. Landsc. Res. 27 (3): 271–295

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ŞENİK, B., KARAÇOR, E.K., (2018). Küreselleşme Kıskacında Büyüyen İstanbul Parçalanan Peyzajlar. Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi, 13, 24-46

TVEIT, M., ODE, Å., FRY, G., (2006). Key concepts in a framework for analysing visual landscape character. Landscape Res. 31, 229–255

ULRICH, R.S., (1986). Human responses to vegetation and landscape. Landscape Urban Plann. 13, 26–44

VAN DEN BERG, A.E., VLEK, C.A.J., COETERİER, J.F., (1998). Group differences in the aesthetic evaluation of nature development plans: a multilevel approach. J. Environ. Psycol. 18, 141–157

VAN DEN BERG A., YANNICK J., KOOLE S.L., (2016). Why Viewing Nature is More Fascinating and Restorative Than Viewing Buildings: A Closer Look at Perceived Complexity. Urban Forestry & Urban Greening, 20, 397-401

ZHAO J., XU W., LI, R., (2017). Visual preference of trees: The effects of tree attributes and seasons. Urban Forestry & Urban Greening, 25, 19–25

ZAUNBRECHER, B.S., LINZENICH, A., ZIEFLE, M., (2017). A mast is a mast is a mast…? Comparison of preferences for location-scenarios of electricity pylons and wind power plants using conjoint analysis. Energy Policy 105, 429–439

İNTERNET KAYNAKLARI

http://www.milliparklar.gov.tr (E.T. 7.10.2019)

https://www.coe.int/en/web/landscape (E.T. 5.2.2020)

https://whc.unesco.org/en/list/357 (E.T. 19.09. 2021)

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

EXTENDED ABSRACT

Intruduction: The psychological and physiological benefits of natural scenery viewing are of great interest, both theoretically and experimentally, in the field of environmental psychology. The increase in stress-related diseases has made the social significance of such research widely visible (Hagerhall vd., 2015: 1). Göreme region, which has geological, recreational and landscape values, is a valuable resource visited by many domestic and foreign tourists who have been on the UNESCO world cultural and natural heritage list since 1985. The region is one of the rare areas where human habitats and activities are present and effective among these 39 heritage sites. While this situation causes restrictions on protection-use, planning and management, it also increases stakeholders and factors. These landscapes, which consist of a large number of natural and man-made parts, and all of these details, the details that determine the attraction should be determined. These values that are before Christ were shaped by natural events and changed by human interventions. The resulting landscape represents both sources. There are landscapes in the historical textures that develop and develop depending on geological and geographical features in the world, due to the mentioned features of the region in which they are located, which lack greenness but exhibit a different natural and physical appearance. The most typical example, underground cities and rock as described in Cappadocia (central Anatolia/ Turkey) is located. From these settlements, Göreme displays a landscape in which geological formations are at the forefront, reflected up to the building styles and compatible with today's constructions (Karagüler and Korgavuş, 2014: 205). The rock-carved structures in the places such as Uçhisar, Ortahisar, Göreme, Ürgüp, and Cemil village in the Nevşehir region are the characteristic architectural features of the region. Harmony with this character is also observed in masonry structures that are related or not related to rock-carved spaces. Thanks to its easily workable tuff structure, rock spaces developed in the vertical and horizontal directions in the fairy chimneys, on the slopes and underground. Three types of construction systems reflecting the architectural character of the region have been observed in many buildings with different functions in the region. These are mixed structures where rock carving, masonry, rock carving and masonry are combined (Bilgili, 2018: 61). **Aim:** There are various types of landscapes in the world and different characteristics that form them. Landscapes that are rare and uniquely distinguish this distinction. The aim of the study is to evaluate the Göreme (Nevşehir) region, which has an extremist landscape with its landforms, natural and cultural history and all its richness, in terms of visual components, and to use the obtained data in order to reveal the value of

MTD
www.mtddergisi.com
ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Eylül / Ekim / Kasım / Aralık Yıl: 2021 Sayı: 24 Sonbahar Kış Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
September / October / November / December Year: 2021 Issue: 24 Autumn Winter Term
ID:492 K:680
ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880
(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)
(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

cultural heritage and to protect the visual integrity within the area and plans for this it is done. **Method:** In the study, the elements that form the basis of the local landscape are discussed in terms of holistic and fractal structure. The effect of repeated landscape elements on the image, the effects and contributions of other elements were evaluated. These fairy chimneys and rocky formations form the region alone, together with man-made elements integrated with them in the history process. It is not known whether this extrem landscape is only with its natural rocky structure or with the natural and artificial elements in the region to create a whole landscape perception. What these elements are and their effect levels are questioned. The evaluation process was carried out with 42 students from different cities of the country (24 different cities) studying at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University. After completing the section on personal information from the participants, the participant evaluation was carried out in 3 stages. For this purpose, the participants were asked whether they had seen the place in the image closely before, the participants were asked to rate the images on the scale of 1-10 points and the participants were asked to define the images with their own expressions. **Findings and Results:** Familiarity appeared in sharp rock formations, the image, which received a high score in terms of landscape beauty, has been the landscapes where the topographic structure is at the forefront. Plant presence has increased the appreciation in terms of class, the parts that make up the landscape expressed a high value as a whole and the repeated elements increased the perceptual and visual value. The structures and environments created by human intervention should be kept as living traces, and the wavy topography should be preserved. The effect of landscape should be strengthened with suitable plant species in active use areas, cultural elements should be carried to the next generations.